

## Исламдық банктердің бухгалтерлік есепті жүргізуі жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы

### *Күшін жойған*

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2009 жылғы 27 сәуірдегі N 33 Қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2009 жылғы 2 маусымда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 5687 болып енгізілді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 27 наурыздағы № 46 қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды – ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 27.03.2017 № 46 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

Р Қ А О - н ы ң е с к е р т п е с і !

Қаулының қолданысқа енгізілу тәртібін 2-тармақтан қараңыз.

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ислам банктерін ұйымдастыру мен олардың қызметі және исламдық қаржыландыруды ұйымдастыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2009 жылғы 12 ақпандағы Қазақстан Республикасының Заңының қабылдануына байланысты, исламдық банктердің бухгалтерлік есепті жүргізуі н жетілдіру мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Исламдық банктердің бухгалтерлік есепті жүргізуі жөніндегі нұсқаулық бекітілсін.

2. Осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелген күннен бастап он төрт күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі.

3. Бухгалтерлік есеп департаменті (Шалғымбаева Н.Т.):

1) Заң департаментімен (Шәріпов С.Б.) бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеу шараларын қабылдасын;

2) осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелген күннен бастап он күндік мерзімде оны Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің орталық аппаратының мүдделі бөлімшелеріне және аумақтық филиалдарына, Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау жөніндегі агенттігіне және "Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы" заңды тұлғалар бірлестігіне жіберсін.

4. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары Д.Т. Ғалиеваға жүктелсін.

Ұлттық Банк

Төрағасы

Г. Марченко

Қазақстан Республикасының  
Ұлттық Банкі Басқармасының  
2009 жылғы 27 сәуірдегі N 33  
қаулысымен бекітілген

## **Исламдық банктердің бухгалтерлік есепті жүргізуі**

### **жөніндегі нұсқаулық**

#### **1-бөлім. Жалпы ережелер**

1. Осы Нұсқаулық 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (Жалпы бөлім), 1999 жылғы 1 шілдедегі Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (Ерекше бөлім), "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" 1995 жылғы 30 наурыздағы, "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" 1995 жылғы 31 тамыздағы, "Бағалы қағаздар рыногы туралы" 2003 жылғы 2 шілдедегі, "Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы" 2007 жылғы 28 ақпандағы Қазақстан Республикасының заңдарына, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына, "Екінші деңгейдегі банктердегі, ипотекалық ұйымдардағы және "Қазақстан Даму Банкі" акционерлік қоғамындағы бухгалтерлік есептің үлгі шот жоспарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2011 жылғы 31 қаңтардағы № 3 қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6793 тіркелген) сәйкес әзірленді және исламдық банктердің (бұдан әрі – банк) бухгалтерлік есепті жүргізуін нақтылайды.

**Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 17.07.2015 № 131 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.**

2. Осы Нұсқаулықта "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" 1995 жылғы 31 тамыздағы, "Бағалы қағаздар рыногы туралы" 2003 жылғы 2 шілдедегі Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген ұғымдар пайдаланылады.

**Ескерту. 2-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 17.07.2015 № 131 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.**

3. Осы Нұсқаулықтың талаптарына, Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасына және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына қайшы келмейтін қосымша бухгалтерлік жазбаларды жасауға жол беріледі.

## **2-бөлім. Жеке және заңды тұлғалардың инвестициялық депозиттерін қабылдау бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі**

4. Банк жеке немесе заңды тұлғалардан инвестициялық депозит туралы шарт бойынша инвестициялық депозит қабылдаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) баланстық шоттарда:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2245 "Инвестициялық депозиттер";

2) баланстан тыс шоттарда:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7861 "Клиенттен ақшаның түсу".

5. Банк инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылдаған ақшаны пайдаланған кезде, осы Нұсқаулықта көзделген бухгалтерлік жазбалармен қатар 2245 "Инвестициялық депозиттер" баланстық шотының дебеті бойынша және 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот", 1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар" баланстық шоттарының кредиті бойынша бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады.

### **1-тарау. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған және тазартылған қымбат металдарға орналастырылған ақшаны есепке алу**

6. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаны тазартылған қымбат металдарға орналастырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7802 "Тазартылған қымбат металдар"

Кт 7801 "Ақша".

7. Тазартылған қымбат металдардың әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізілген кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) тазартылған қымбат металдардың әділ құны олардың есепке алу құнынан асып кеткен кезде:

Дт 7802 "Тазартылған қымбат металдар"

Кт 7868 Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер;

2) тазартылған қымбат металдардың есепке алу құны олардың әділ құнынан асып кеткен кезде:

Дт 7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар"

Кт 7802 "Тазартылған қымбат металдар".

8. Металл шот шартына сәйкес металл шот бойынша сыйақы есептеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7807 "Сыйақы"

Кт 7862 "Сыйақы түріндегі кірістер".

9. Металл шот бойынша есептелген сыйақыны алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7807 "Сыйақы".

10. Инвестициялық депозит ретінде алынған ақша есебінен сатып алынған тазартылған қымбат металдарды сатқан кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылатын тазартылған қымбат металдардың құнына:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7802 "Тазартылған қымбат металдар";

2) тазартылған қымбат металдардың сату бағасы мен олардың есепке алу құны арасында оң айырма туындаған кезде:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7863 "Активтерді сатып алу-сатудан болған кірістер";

3) тазартылған қымбат металдардың сату бағасы мен олардың есепке алу құны арасында теріс айырма туындаған кезде:

Дт 7883 "Активтерді сатып алу-сатудан болған шығыстар"

Кт 7802 "Тазартылған қымбат металдар";

4) тазартылған қымбат металдарды әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған кірістер сомасына:

Дт 7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер"

Кт 7866 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған кірістер",

7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар";

5) тазартылған қымбат металдарды әділ құны бойынша қайта бағалаудан іске асырылған шығыстар сомасына:

Дт 7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер",  
7885 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған шығыстар"  
Кт 7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар".

**2-тарау. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған және бағалы қағаздарға орналастырылған ақшаны есепке алу**

11. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылдаған ақшаны исламдық бағалы қағаздарға орналастырған кезде мәміле бойынша шығындарды қоса есептегендегі сатып алу құнына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7804 "Исламдық бағалы қағаздар"  
Кт 7801 "Ақша".

12. Сатып алынған исламдық бағалы қағаздарды банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалау жүзеге асырылған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер исламдық бағалы қағаздардың әділ құны олардың есепке алу құнынан жоғары болса:

Дт 7804 "Исламдық бағалы қағаздар"  
Кт 7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер";

2) егер исламдық бағалы қағаздардың есепке алу құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт 7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар"  
Кт 7804 "Исламдық бағалы қағаздар".

13. Исламдық бағалы қағаздар бойынша тиелісі кірісті есептеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7807 "Сыйақы"  
Кт 7862 "Сыйақы түріндегі кірістер".

14. Исламдық бағалы қағаздар бойынша есептелген кірісті алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша"  
Кт 7807 "Сыйақы".

15. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақша есебінен сатып алынған исламдық бағалы қағаздарды сатқан кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылатын исламдық бағалы қағаздардың құнына:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7804 "Исламдық бағалы қағаздар";

2) исламдық бағалы қағаздардың сату бағасы мен олардың есепке алу құнының арасында оң айырма туындаған кезде:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7863 "Активтерді сатып алу-сатудан болған кірістер";

3) исламдық бағалы қағаздардың сату бағасы мен олардың есепке алу құнының арасында теріс айырма туындаған кезде:

Дт 7883 "Активтерді сатып алу-сатудан болған шығыстар"

Кт 7804 "Исламдық бағалы қағаздар";

4) исламдық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған кірістер сомасына:

Дт 7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер"

Кт 7866 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған кірістер",

7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар";

5) исламдық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған шығыстар сомасына:

Дт 7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер",

7885 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған шығыстар"

Кт 7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар".

**3-тарау. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған және коммерциялық кредит бере отырып сауда делдалы ретінде сауда қызметін қаржыландыру бойынша операцияларға орналастырылған ақшаны есепке алу**

16. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаға тауар сатып алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7808 "Қорлар",

7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар"

Кт 7801 "Ақша".

17. Клиентке тауарды сатып алу құны бойынша өткізген және онымен коммерциялық кредит туралы шарты жасаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7806 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша талаптар"

Кт 7808 "Қорлар",

7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",

7832 "Болашақ кезеңдердің кірістері" (үстемеақы сомасына).

18. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша төлемдер алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7806 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша талаптар".

19. 7832 баланстан тыс шотында есепке алынған үстемеақы сомасын кірістерге жатқызған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7832 "Болашақ кезеңдердің кірістері"

Кт 7870 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша кірістер".

20. Өндірілуі (шығарылуы) тиіс тауар мәні болып табылатын коммерциялық кредитті инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақша есебінен бере отырып сауда делдалы ретінде сауда қызметін қаржыландыруды жүзеге асырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7810 "Салынып (орнатылып) жатқан негізгі құрал-жабдықтар

Кт 7801 "Ақша".

21. Тауар өндіру (шығару) аяқталған кезде, тауар өндіруші (шығарушы) ұсынған барлық есептер негізінде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар"

Кт 7810 "Салынып (орнатылып) жатқан негізгі құрал-жабдықтар".

22. Клиентпен (тауар сатып алушымен) тауарды сатып алу-сату шартын және коммерциялық кредит туралы шарт жасаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7806 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша талаптар"

Кт 7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",

7832 "Болашақ кезеңдердің кірістері" (үстемеақы сомасына).

23. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша төлемдер алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7806 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша талаптар".

24. 7832 баланстан тыс шотында есепке алынған үстеме сомасын кірістерге жатқызған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7832 "Болашақ кезеңдердің кірістері"

Кт 7870 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша кірістер".

**4-тарау. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған және заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарына қатысу арқылы және/немесе серіктестік талаптарымен өндірістік және сауда қызметін қаржыландыру бойынша операцияларға орналастырылған ақшаны есепке алу**

25. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақша есебінен заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарына қатысу арқылы және/немесе әріптестік талаптарымен өндірістік және сауда қызметін қаржыландыруды жүзеге асырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7805 "Акциялар (қатысу үлестері)"

Кт 7801 "Ақша".

26. Исламдық банк қатысатын әріптестік туралы шарттың не жай серіктестік шартының мерзімі ішінде кіріс (дивидендтер) алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша"

Кт 7864 "Дивидендтер".

27. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы және/немесе әріптестік талаптарындағы қатысу үлесін сатқан кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша",

7883 "Активтерді сатып алу-сатудан болған шығыстар"

Кт 7805 "Акциялар (қатысу үлестері)",

7863 "Активтерді сатып алу-сатудан болған кірістер".

**5-тарау. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған және лизинг (жалдау) талаптарындағы инвестициялық қызметке орналастырылған ақшаны есепке алу**

28. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақша есебінен лизинг (жалдау) талаптарындағы инвестициялық қызметті жүзеге

асырған және мүлікті кейіннен лизингке (жалға) беру үшін сатып алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",  
7808 "Қорлар"  
Кт 7801 "Ақша".

29. Мүлікті кейіннен лизингке (жалға) берген кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7811 "Лизингке (жалға) берілген негізгі құрал-жабдықтар"  
Кт 7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",  
7808 "Қорлар".

30. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаға сатып алынған және жалға (операциялық жалдау) берілген негізгі құрал-жабдықтарды амортизациялаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7888 "Негізгі құрал-жабдықтар бойынша амортизациялық аударымдар"  
Кт 7811 "Лизингке (жалға) берілген негізгі құрал-жабдықтар".

31. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаға сатып алынған және лизингке (жалға) берілген мүліктің лизингі (жалдау) шарты бойынша төлемдер есептеген кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) операциялық жалдау шарттары бойынша:  
Дт 7820 "Басқа да талаптар"  
Кт 7869 "Лизинг (жалдау) төлемдері түріндегі кірістер";  
2) қаржылық жалдау шарттары бойынша:  
Дт 7811 "Лизингке (жалға) берілген негізгі құрал-жабдықтар"  
Кт 7869 "Лизинг (жалдау) төлемдері түріндегі кірістер".

32. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаға сатып алынған және лизингке (жалға) берілген мүліктің лизингі (жалдау) шарты бойынша төлемдерді алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) операциялық жалдау шарттар бойынша:  
Дт 7801 "Ақша"  
Кт 7820 "Басқа да талаптар";  
2) қаржылық жалдау шарттары бойынша:  
Дт 7801 "Ақша"

Кт 7811 "Лизингке (жалға) берілген негізгі құрал-жабдықтар".

33. Мүлікті жалдаушыға немесе басқа тұлғаға сатқан кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7801 "Ақша",

7883 "Активтерді сатып алу-сатудан болған шығыстар"

Кт 7808 "Қорлар",

7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",

7863 "Активтерді сатып алу-сатудан болған кірістер".

**6-тарау. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаны пайдалану нәтижелерін есепке алу**

34. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаның бір бөлігін клиент алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) баланстық шоттарда:

Дт 2245 "Инвестициялық депозиттер"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар";

2) баланстан тыс шоттарда:

Дт 7881 "Клиенттің ақшасын алу"

Кт 7801 "Ақша",

7802 "Тазартылған қымбат металдар",

7803 "Басқа банктердегі салымдар",

7804 "Исламдық бағалы қағаздар",

7805 "Акциялар (қатысу үлестері)",

7806 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша талаптар",

7807 "Сыйақы",

7808 "Қорлар",

7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",

7810 "Салынып (орнатылып) жатқан негізгі құрал-жабдықтар,

7811 "Лизингке (жалға) берілген негізгі құрал-жабдықтар".

35. Банктің есеп саясатында көзделген кезеңділікпен немесе есептік кезең аяғында инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаны

пайдалану нәтижелерін анықтаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) клиенттердің инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшасымен операциялар бойынша есептелген кірістер сомасына:

Дт 7861 "Клиенттен ақшаның түсуі",  
7862 "Сыйақы түріндегі кірістер",  
7863 "Активтерді сатып алу-сатудан болған кірістер",  
7864 "Дивидендтер",  
7865 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылған кірістер",  
7866 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған кірістер",  
7867 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылмаған кірістер",  
7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған кірістер",  
7869 "Лизинг (жалдау) төлемдері түріндегі кірістер",  
7870 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша кірістер",  
7871 "Басқа да кірістер"  
Кт 7851 "Капитал";

2) клиенттердің инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшасымен операциялар бойынша есептелген шығыстар сомасына:

Дт 7851 "Капитал"  
Кт 7881 "Клиенттің ақшасын алу",  
7882 "Комиссиялық сыйақы төлеу бойынша шығыстар",  
7883 "Активтерді сатып алу-сатудан болған шығыстар",  
7884 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылған шығыстар",  
7885 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылған шығыстар",  
7886 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылмаған шығыстар",  
7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар",  
7888 "Негізгі құрал-жабдықтар бойынша амортизациялық аударымдар",  
7889 "Активтердің құнсыздануынан болған зияндар",  
7890 "Басқа да шығыстар".

36. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшаны пайдаланудан шарт мерзімі ішінде кірістер түскен кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",  
1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі  
корреспонденттік шот",  
1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"  
Кт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері".

37. Клиентке кіріс төлеген және банк инвестициялық депозит бойынша өзіне тиесілі сыйақыны алған кезде, оның ішінде егер шартта шарт мерзімі аяқталғанға дейін кірістер төлеу көзделген жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері" (бөлінетін нәтиже  
сомасына)  
Кт 2245 "Инвестициялық депозиттер" (клиент кірісінің  
сомасына),  
4618 "Инвестициялық депозиттермен операциялар бойынша  
қызметтер үшін кірістер" (банк сыйақысының  
сомасына).

38. Клиенттің ақшасы инвестициялық депозит туралы шарт бойынша ақшаны пайдалану нәтижесінде келтірілген зиян сомасына азайған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) егер клиент бұрын кіріс алған жағдайда:

Дт 2245 "Инвестициялық депозиттер"  
Кт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері";

2) егер клиентке ақшаны пайдаланудан кіріс бұрын төленбесе, бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылмайды.

39. Инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақша салынған активтер құнының азаюына байланысты зияндар банктің кінәсынан туындаған жағдайда, клиентке зияндарды өтеу бойынша мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5921 "Банк қызметінен басқа да шығыстар"  
Кт 2245 "Инвестициялық депозиттер".

40. Инвестициялық депозит туралы шарттың қолдану мерзімі аяқталған және клиентке ақша қайтарылған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) баланстан тыс шоттарда:

клиенттердің инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған ақшасымен операциялар бойынша есептелген кірістер сомасына:

Дт 7861 "Клиенттен ақшаның түсуі",  
7862 "Сыйақы түріндегі кірістер",  
7863 "Активтерді сатып алу-сатудан болған кірістер",  
7864 "Дивидендтер",  
7865 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылған кірістер",  
7866 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан  
болған іске асырылған кірістер",  
7867 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылмаған  
кірістер",  
7868 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан  
болған іске асырылмаған кірістер",  
7869 "Лизинг (жалдау) төлемдері түріндегі кірістер",  
7870 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша  
кірістер",  
7871 "Басқа да кірістер"  
Кт 7851 "Капитал";

клиенттердің инвестициялық депозит туралы шарт бойынша қабылданған  
ақшасымен операциялар бойынша есептелген шығыстар сомасына:

Дт 7851 "Капитал"  
Кт 7882 "Комиссиялық сыйақы төлеу бойынша шығыстар",  
7883 "Активтерді сатып алу-сатудан болған шығыстар",  
7884 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылған шығыстар",  
7885 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан  
болған іске асырылған шығыстар",  
7886 "Бағамдық айырма бойынша іске асырылмаған  
шығыстар",  
7887 "Активтерді әділ құны бойынша қайта бағалаудан  
болған іске асырылмаған шығыстар",  
7888 "Негізгі құрал-жабдықтар бойынша амортизациялық  
аударымдар",  
7889 "Активтердің құнсыздануынан болған зияндар",  
7890 "Басқа да шығыстар";

инвестициялық депозит туралы шарт бойынша активтердің шоттары  
бойынша қалдықтар сомасына:

Дт 7881 "Клиенттің активтерін алу"  
Кт 7801 "Ақша",  
7802 "Тазартылған қымбат металдар",  
7803 "Басқа банктердегі салымдар",  
7804 "Исламдық бағалы қағаздар",

7805 "Акциялар (қатысу үлестері)",  
7806 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша талаптар",  
7807 "Сыйақы",  
7808 "Қорлар",  
7809 "Үйлер, машиналар, жабдық, көлік және басқа құралдар",  
7810 "Салынып (орнатылып) жатқан негізгі құрал-жабдықтар",  
7811 "Лизингке (жалға) берілген негізгі құрал-жабдықтар",  
7820 "Басқа да талаптар";  
клиент міндеттемелерінің шоттары бойынша қалдықтар сомасына:  
Дт 7831 "Төленетін шоттар",  
7832 "Болашақ кезеңдердің кірістері",  
7833 "Басқа да міндеттемелер"  
Кт 7881 "Клиенттің активтерін алу";  
капитал шоты бойынша қалдықтар сомасына:  
Дт 7851 "Капитал"  
Кт 7881 "Клиенттің активтерін алу";  
2) баланстық шоттарда:  
Дт 2245 "Инвестициялық депозиттер"  
Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",  
1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",  
1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

### **3-бөлім. Банк заемы операцияларының бухгалтерлік есебі**

41. Банк заемын берген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1301 "Басқа банктердің корреспонденттік шоттары бойынша овердарфт заемдары",  
1302 "Басқа банктерге берілген қысқа мерзімді заемдар",  
1303 "Басқа банктерге берілген овернайт заемдары",  
1304 "Басқа банктерге берілген ұзақ мерзімді заемдар",  
1321 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген овердрафт заемдар",  
1322 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қысқа мерзімді

заемдар",

1323 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген ұзақ мерзімді заемдар",

1411 "Клиенттерге берілген қысқа мерзімді заемдар",

1417 "Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді заемдар",

1429 "Клиенттерге берілген басқа да заемдар",

Дт 5921 "Банк қызметінен басқа да шығыстар" (заемды әділ құны бойынша бастапқы тануға байланысты айырма сомасына)

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 1312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконт",

1330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша дисконт",

1434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконт"

(заемды әділ құны бойынша бастапқы тануға

байланысты айырма сомасына).

Банк заемы шарты 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар" баланстан тыс шотында 1 (бір) теңге шартты құны бойынша былайша көрсетіледі:

Кіріс 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар".

42. Кепіл шарты негізінде, банк заемын (теңгедегі және сол сияқты шетел валютасындағы) қамтамасыз ету үшін қабылданған мүлік құнының сомасына, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Кіріс 7250 "Қамтамасыз ету (кепіл) үшін қабылданған мүлік".

43. Егер заемшының міндеттемелерін қамтамасыз ету ретінде кепілдік беру қабылданса, қабылданған кепілдік беру сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 6075 "Қабылданған кепілдік беру бойынша ықтимал талаптар"

Кт 6575 "Қабылданған кепілдік беру бойынша талаптардың ықтимал азаюы".

44. Банк заемы бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету ретінде ақша қабылданған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",  
2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",  
2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",  
2205 "Жеке тұлғалардың талап ету бойынша салымдары",  
2206 "Жеке тұлғалардың қысқа мерзімді салымдары",  
2207 "Жеке тұлғалардың ұзақ мерзімді салымдары",  
2208 "Жеке тұлғалардың шартты салымдары",  
2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",  
2211 "Заңды тұлғалардың талап ету бойынша салымдары",  
2215 "Заңды тұлғалардың қысқа мерзімді салымдары",  
2217 "Заңды тұлғалардың ұзақ мерзімді салымдары",  
2219 "Заңды тұлғалардың шартты салымдары",  
2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары",  
2222 "Арнайы мақсаттағы еншілес ұйымдардың салымдары"  
Кт 2213 "Жеке тұлғалардың міндеттемелерін қамтамасыз ету  
болып табылатын салым",  
2223 "Заңды тұлғалардың міндеттемелерін қамтамасыз ету  
болып табылатын салым",  
2240 "Клиенттердің міндеттемелерін қамтамасыз ету  
(кепілсалым, кепілзат) ретінде қабылданған ақшаны  
сақтау шоты".

45. Заемды әділ құны бойынша бастапқы тану кезінде пайда болған жеңілдікті (дисконтты) банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен амортизациялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) теңгедегі банк заемдары бойынша дисконтты амортизациялау кезінде:

Дт 1312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконт",  
1330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша  
дисконт",  
1434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконт"  
Кт 4312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконтты  
амортизациялау бойынша кірістер",  
4330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша  
дисконтты амортизациялау бойынша кірістер",  
4434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконтты

амортизациялау бойынша кірістер";

2) шетел валютасындағы банк заемдары бойынша дисконтты амортизациялау кезінде:

Дт 1312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконт",

1330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша дисконт",

1434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконт"

Кт 2858 "Шетел валютасы бойынша ұзын валюталық позиция",  
және бір мезгілде:

Дт 1859 "Шетел валютасының теңгемен көрсетілген қарсы құны  
(ұзын валюталық позиция)"

Кт 4312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконтты  
амортизациялау бойынша кірістер",

4330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар берілген заемдар бойынша дисконтты  
амортизациялау бойынша кірістер",

4434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконтты  
амортизациялау бойынша кірістер".

46. Бастапқы тану кезінде саудаға арналған санат бойынша жіктелген, берілген банк заемдарын банктің есеп саясатында белгіленген кезеңділікпен қайта бағалау кезінде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) банк заемның әділ құны оның есепке алу құнынан асып кеткен кезде, айырма сомасына:

Дт 1310 "Басқа банктерге берілген заемның құнын оң түзету  
шоты",

1324 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын оң түзету  
шоты",

1430 "Клиенттерге берілген заемның құнын оң түзету  
шоты"

Кт 4310 "Басқа банктерге берілген заем құнын оң түзету  
түріндегі кірістер",

4324 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заем құнын оң түзету  
түріндегі кірістер",

4430 "Клиенттерге берілген заем құнын оң түзету  
түріндегі кірістер";

2) банк заемының есепке алу құны оның әділ құнынан асып кеткен кезде, айырма сомасына:

Дт 5057 "Басқа банктерге берілген заемның құнын теріс түзету түріндегі шығыстар",

5067 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын теріс түзету түріндегі шығыстар",

5232 "Клиенттерге берілген заемның құнын теріс түзету түріндегі шығыстар"

Кт 1311 "Басқа банктерге берілген заемның құнын теріс түзету шоты",

1325 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын теріс түзету шоты",

1431 "Клиенттерге берілген заемның құнын теріс түзету шоты";

3) банк заемының әділ құнын оң/теріс түзетудің есептелетін сомасына:

Дт 1311 "Басқа банктерге берілген заемның құнын теріс түзету шоты",

1325 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын теріс түзету шоты",

1431 "Клиенттерге берілген заемның құнын теріс түзету шоты"

Кт 1310 "Басқа банктерге берілген заемның құнын оң түзету шоты",

1324 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын оң түзету шоты",

1430 "Клиенттерге берілген заемның құнын оң түзету шоты";

4) шетел валютасындағы банк заемының әділ құны оның есепке алу құнынан асып кеткен кезде, айырма сомасына:

Дт 1310 "Басқа банктерге берілген заемның құнын оң түзету шоты",

1324 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын оң түзету шоты",

1430 "Клиенттерге берілген заемның құнын оң түзету шоты"

Кт 2858 "Шетел валютасы бойынша ұзын валюталық позиция",  
және бір мезгілде, теңгемен:

Дт 1859 "Шетел валютасының теңгемен көрсетілген қарсы құны  
(ұзын валюталық позиция)"

Кт 4310 "Басқа банктерге берілген заем құнын оң түзету  
түріндегі кірістер",

4324 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заем құнын оң түзету  
түріндегі кірістер",

4430 "Клиенттерге берілген заем құнын оң түзету  
түріндегі кірістер";

5) шетел валютасындағы банк заемының есепке алу құны оның әділ құнынан  
асып кеткен кезде, айырма сомасына:

Дт 1858 "Шетел валютасы бойынша қысқа валюталық позиция"

Кт 1311 "Басқа банктерге берілген заемның құнын теріс  
түзету шоты",

1325 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын теріс  
түзету шоты",

1431 "Клиенттерге берілген заемның құнын теріс түзету  
шоты",

және бір мезгілде, теңгемен:

Дт 5057 "Басқа банктерге берілген заемның құнын теріс  
түзету түріндегі шығыстар",

5067 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын теріс  
түзету түріндегі шығыстар",

5232 "Клиенттерге берілген заемның құнын теріс түзету  
түріндегі шығыстар"

Кт 2859 "Шетел валютасының теңгемен көрсетілген қарсы құны  
(қысқа валюта позициясын)";

6) банк заемының әділ құнын оң/теріс түзетудің есептелетін сомасына:

Дт 1311 "Басқа банктерге берілген заемның құнын теріс  
түзету шоты",

1325 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын теріс  
түзету шоты",

1431 "Клиенттерге берілген заемның құнын теріс түзету  
шоты"

Кт 1310 "Басқа банктерге берілген заемның құнын оң түзету шоты",

1324 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемның құнын оң түзету шоты",

1430 "Клиенттерге берілген заемның құнын оң түзету шоты".

47. Банк заемы бойынша негізгі борышты өтеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1301 "Басқа банктердің корреспонденттік шоттары бойынша овердарфт заемдары",

1302 "Басқа банктерге берілген қысқа мерзімді заемдар",

1303 "Басқа банктерге берілген овернайт заемдары",

1304 "Басқа банктерге берілген ұзақ мерзімді заемдар",

1321 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген овердрафт заемдар",

1322 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қысқа мерзімді заемдар",

1323 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген ұзақ мерзімді заемдар",

1411 "Клиенттерге берілген қысқа мерзімді заемдар",

1417 "Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді заемдар",

1429 "Клиенттерге берілген басқа да заемдар".

48. Банк заемын толық өтеген, құжаттарды (банк заемы шартын, кепілдік беру шартын, міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету шартын, сондай-ақ кепілдің затына құқық белгілейтін құжаттарды, оған техникалық құжаттамаларды және заемшыға міндетті түрде қайтарылуы тиіс басқа да құжаттар) және қабылданған кепіл құнын, қабылданған кепілдік беру сомасын, банк заемы бойынша қамтамасыз ету болып табылатын ақшаны есептен шығарған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) кепіл затының құнын есептен шығарған кезде:

Шығыс 7250 "Қамтамасыз етуге қабылданған мүлік (кепіл)";

2) құжаттарды есептен шығару кезінде:

Шығыс 7339 "Әр түрлі құндылықтар мен құжаттар";

3) қабылданған кепілдік сомасын есептен шығару кезінде:

Дт 6575 "Қабылданған кепілдіктер бойынша талаптарды ықтимал азайту"

Кт 6075 "Қабылданған кепілдіктер бойынша ықтимал талаптар";

4) банк заемы бойынша қамтамасыз ету болып табылатын ақшаны есептен шығарған кезде:

Дт 2213 "Жеке тұлғалардың міндеттемелерін қамтамасыз ету болып табылатын салым",

2223 "Заңды тұлғалардың міндеттемелерін қамтамасыз ету болып табылатын салым",

2240 "Клиенттердің міндеттемелерін қамтамасыз ету (кепілсалым, кепілзат) ретінде қабылданған ақшаны сақтау шоты"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2205 "Жеке тұлғалардың талап ету бойынша салымдары",

2206 "Жеке тұлғалардың қысқа мерзімді салымдары",

2207 "Жеке тұлғалардың ұзақ мерзімді салымдары",

2208 "Жеке тұлғалардың шартты салымдары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2211 "Заңды тұлғалардың талап ету бойынша салымдары",

2215 "Заңды тұлғалардың қысқа мерзімді салымдары",

2217 "Заңды тұлғалардың ұзақ мерзімді салымдары",

2219 "Заңды тұлғалардың шартты салымдары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары",

2222 "Арнайы мақсаттағы еншілес ұйымдардың салымдары".

49. Егер мерзімі келген кезде заемшы банк заемы бойынша негізгі борышты өтемеген болса, өтелмеген негізгі борыш сомасы мерзімі өткен активтер шоттарына жатқызылады және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1306 "Басқа банктердің заемдар бойынша мерзімі өткен берешегі",

1327 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша мерзімі өткен берешек",

1424 "Клиенттердің заемдар бойынша мерзімі өткен берешегі"

Кт 1301 "Басқа банктердің корреспонденттік шоттары бойынша овердрафт заемдары",

1302 "Басқа банктерге берілген қысқа мерзімді заемдар",  
1303 "Басқа банктерге берілген овернайт заемдар",  
1304 "Басқа банктерге берілген ұзақ мерзімді заемдар",  
1321 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген овердрафт заемдар",  
1322 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қысқа мерзімді заемдар",  
1323 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген ұзақ мерзімді заемдар",  
1411 "Клиенттерге берілген қысқа мерзімді заемдар",  
1417 "Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді заемдар",  
1429 "Клиенттерге берілген басқа да заемдар".

50. Банк заемы шартында тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) есептеу көзделген жағдайда тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)"

Кт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты".

51. Банк заемы бойынша тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасын алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)";

және қайырымдылық ұйымының пайдасына алынған тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасын аудару кезінде:

Дт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары".

52. Банк заемы бойынша мерзімі өткен негізгі борышты төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 1306 "Басқа банктердің заемдар бойынша мерзімі өткен берешегі",

1327 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша мерзімі өткен берешек",

1424 "Клиенттердің заемдар бойынша мерзімі өткен берешегі".

53. Банк заемдарының құнсыздануынан болған зияндардың орнын жабуға резервтер (провизиялар) құру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5452 "Басқа банктерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу",

5455 "Клиенттерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу",

5466 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу"

Кт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)".

54. Банк заемын өтеген немесе кредиттік сапасы жақсарған кезде бұрын қалыптастырылған резервтер (провизиялар) азаяды және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)"

Кт 4952 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",

4955 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі

бойынша құрылған резервтерді (провизияларды)  
қалпына келтіруден кірістер",

4956 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар және қаржы  
лизингі бойынша құрылған резервтерді  
(провизияларды) қалпына келтіруден кірістер".

55. Банк төленбеген және мерзімі өткен банк заемын банктің ішкі  
құжаттарында белгіленген тәртіппен және мерзімде баланстан есептен шығару  
туралы шешім қабылдаған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге  
асырылады:

1) теңгедегі банк заемының негізгі сомасына:

Дт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар мен қаржы лизингі  
бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы  
лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар мен қаржы лизингі  
бойынша резервтер (провизиялар)"

Кт 1306 "Басқа банктердің заемдар бойынша мерзімі өткен  
берешегі",

1327 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша мерзімі  
өткен берешек",

1328 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген қаржы лизингі бойынша  
мерзімі өткен берешек",

1424 "Клиенттердің заемдар бойынша мерзімі өткен  
берешегі";

2) шетел валютасындағы банк заемының негізгі сомасына:

Дт 2858 "Шетел валютасы бойынша ұзын валюталық позиция"

Кт 1306 "Басқа банктердің заемдар бойынша мерзімі өткен  
берешегі",

1327 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша мерзімі  
өткен берешек",

1328 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген қаржы лизингі бойынша  
мерзімі өткен берешек",

1424 "Клиенттердің заемдар бойынша мерзімі өткен

берешегі",

және, бір мезгілде теңгедегі қарсы құн сомасына:

Дт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)"

Кт 1859 "Шетел валютасының теңгемен көрсетілген қарсы құны (ұзын валюталық позицияның)";

заемды әділ құны бойынша бастапқы танумен байланысты толық амортизацияланбаған дисконт сомасына:

Дт 1312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконт",

1330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар бойынша дисконт",

1434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконт"

Кт 4312 "Басқа банктерге берілген заемдар бойынша дисконтты амортизациялау бойынша кірістер",

4330 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар берілген заемдар бойынша дисконтты амортизациялау бойынша кірістер",

4434 "Клиенттерге берілген заемдар бойынша дисконтты амортизациялау бойынша кірістер",

және бір мезгілде:

Кіріс 7130 "Шығынға есепке шығарылған борыштар".

56. Банк заемы бойынша баланстан есептен шығарылған берешекті заемшы өтеген кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) теңгедегі заем бойынша:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 4952 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы

лизингі бойынша құрылған резервтерді  
(провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",  
4955 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі  
бойынша құрылған резервтерді (провизияларды)  
қалпына келтіруден кірістер",  
4956 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар және қаржы  
лизингі бойынша құрылған резервтерді  
(провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",  
және бір мезгілде, баланстан тыс есепте есепке алынған соманы есептеген  
кезде:

Шығыс 7130 "Шығынға есепке шығарылған борыштар";

2) шетел валютасындағы заем бойынша:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі  
корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 2858 "Шетел валютасы бойынша ұзын валюталық позиция",  
және бір мезгілде, теңгедегі қарсы құн сомасына:

Дт 1859 "Шетел валютасының теңгемен көрсетілген қарсы құны  
(ұзын валюталық позицияның)"

Кт 4952 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы  
лизингі бойынша құрылған резервтерді  
(провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",

4955 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі  
бойынша құрылған резервтерді (провизияларды)  
қалпына келтіруден кірістер",

4956 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге  
асыратын ұйымдарға берілген заемдар және қаржы  
лизингі бойынша құрылған резервтерді  
(провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",

және бір мезгілде, баланстан тыс есепте есепке алынған сомалар болған  
кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Шығыс 7130 "Шығынға есептен шығарылған борыштар".

**4-бөлім. Коммерциялық кредит бере отырып сауда делдалы**

**ретінде сауда қызметін қаржыландыру бойынша операцияларды  
бухгалтерлік есепке алу**  
**7-тарау. Банк және клиент арасындағы мәні дайын тауар  
болып табылатын коммерциялық кредит туралы шарт бойынша  
операцияларды есепке алу**

57. Банк клиенттің тауар сатып алмақ шын ниетінің растауы ретінде клиенттен ақша алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",  
1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі  
корреспонденттік шот",  
1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",  
2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",  
2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",  
Кт 2799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу".

58. Банк тауар сатып алғанда, оны сатып алуға тікелей байланысты шығындарды қоса есептегендегі нақты құнның сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1602 "Басқа да тауар-материалдық қорлар"  
Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",  
1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі  
корреспонденттік шот",  
1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

59. Тауарды клиентке берген және онымен коммерциялық кредит туралы шарт жасаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша  
клиентке талаптар"  
Кт 1602 "Қорлар",  
2794 "Болашақ кезеңдер кірістері" (үстемеақы сомасына),  
және бір мезгілде, клиенттің активті сатып алмақ  
шын ниетінің растауы ретінде бұрын төленген сома  
активті төлеу есебіне көшіріледі және мынадай  
бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:  
Дт 2799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу"  
Кт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша  
клиентке талаптар".

60. Коммерциялық кредит туралы шарт 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар" баланстан тыс шотында 1 (бір) теңге шартты құны бойынша былайша көрсетіледі:

Кіріс 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар".

61. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша төлемдерді алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша клиентке талаптар".

62. 2794 баланстық шотындағы үстемеақы сомасы кірістерге жатқызылған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері"

Кт 4426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер".

63. Егер мерзімі келген кезде заем алушы коммерциялық кредит бойынша негізгі борышын өтемеген болса, өтелмеген негізгі борыштың сомасы мерзімі өткен активтердің шоттарына жатқызылады және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1427 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша мерзімі өткен берешек"

Кт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша клиентке талаптар".

64. Егер коммерциялық кредит туралы шартта тұрақсыздық айыбын ( айыппұл, өсімпұл) есептеу көзделген болса, тұрақсыздық айыбының ( айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)"

Кт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты".

65. Клиент коммерциялық кредит туралы шарт бойынша тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)";

және де, алынған тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомаларын қайырымдылық ұйымының пайдасына аударған кезде:

Дт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары".

66. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша мерзімі өткен негізгі борышты төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1427 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша мерзімі өткен берешек".

67. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша талаптардың құнсыздануынан болған зияндарды жабуға арналған резервтер (провизиялар) құрған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5455 "Клиенттерге берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу"

Кт 1428 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)".

68. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша талаптар өтелген және олардың кредиттік сапасы жақсарған кезде бұрын қалыптастырылған резервтер (провизиялар) азаяды және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1428 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)"

Кт 4955 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден кірістер".

69. Банк коммерциялық кредит туралы шарт бойынша өтелмеген мерзімі өткен талаптарды баланстан есептен шығару туралы шешім қабылдаған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1428 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)"

Кт 1427 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша мерзімі өткен берешек",  
және бір мезгілде:

Кіріс 7130 "Шығынға есепке шығарылған борыштар".

70. Заемшы коммерциялық кредит туралы шарт бойынша баланстан есептен шығарылған берешегін өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 4955 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі

бойынша құрылған резервтерді (провизияларды)

қалпына келтіруден кірістер",

және бір мезгілде, баланстан тыс есепте сомалар болған кезде:

Шығыс 7130 "Шығынға есепке шығарылған борыштар".

## **8-тарау. Банк пен клиент арасындағы шығарылуы тиіс**

### **тауарларды сатып алу-сату бойынша операцияларды есепке алу**

#### **§ 1. Банк пен тауар өндіруші (шығарушы) арасындағы операцияларды есепке алу**

71. Егер тауар өндіруші (шығарушы) тауарды тараптардың келісімінде белгіленген мерзімде жеткізетін (жеткізуді ұзартатын) болып сатып алынатын тауарға тез арада ішінара алдын ала ақы төлеуді немесе толық алдын ала ақы төлеуді (аванс түрінде коммерциялық кредит) талап еткен жағдайда, банк алдын ала ақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асырады:

Дт 1799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

72. Коммерциялық кредит туралы шарт 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар" баланстан тыс шотында 1 (бір) теңге шартты құны бойынша былайша көрсетіледі:

Кіріс 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар".

73. Егер коммерциялық кредит туралы шартта тараптардың келісімінде айқындалған мерзімдердің кешіктірілгені үшін тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) есептеу көзделген жағдайда, тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)"

Кт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты".

74. Тауар өндірушінің (шығарушының) орындаған жұмыстары және тауар өндіру (шығару) үшін төленген ақы туралы есепті ұсынуына байланысты, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1651 "Салынып жатқан (орнатылып жатқан) негізгі құрал-жабдықтар"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

1799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу".

75. Тауар өндіру (шығару) жөніндегі шарт бойынша тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)";

және де, алынған тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомаларын қайырымдылық ұйымының пайдасына аударған кезде:

Дт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары".

76. Тауар өндіру (шығару) аяқталған және тауар өндіруші (шығарушы) ұсынған барлық есептердің негізінде банк түпкілікті есеп айырысуды мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асыра отырып жүргізеді:

Дт 1651 "Салынып жатқан (орнатылып жатқан) негізгі құрал-жабдықтар"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

1799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу",

және бір мезгілде:

Дт 1610 "Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер"

Кт 1651 "Салынып жатқан (орнатылып жатқан) негізгі құрал-жабдықтар".

## **§ 2. Банк пен клиент (тауар сатып алушы) арасындағы операцияларды есепке алу**

77. Егер банктің клиентпен (тауар сатып алушымен) жасаған сатып алу-сату шартының талабында тауарға тез арада ішінара немесе толық алдын ала ақы төлеу тауар тараптардың келісімінде айқындалған мерзімде жеткізілетін (жеткізу ұзартылатын) талаппен көзделген жағдайда, алынған ақша сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу".

78. Клиентпен (тауар сатып алушымен) тауар сатып алу-сату шартын және коммерциялық кредит туралы шарт жасаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша клиентке талаптар",

1610 "Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер"

Кт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері" (үстемеақы сомасына),

және бір мезгілде, клиенттің актив сатып алмақ шын ниетінің растауы ретінде бұрын төленген сома активті төлеу есебіне көшіріледі және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 2799 "Басқа да алдын ала ақы төлеу"

Кт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша клиентке талаптар".

79. Коммерциялық кредит туралы шарт бойынша төлемдерді алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша клиентке талаптар".

80. 2794 баланстық шотындағы үстемеақы сомасы кірістерге жатқызылған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері"

Кт 4426 "Сауда қызметін қаржыландыру операциялары бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер".

81. Бұдан әрі, өтелмеген негізгі борыштың сомасы мерзімі өткен активтердің шоттарына ауыстырылған, тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл) есептелген және алынған, клиент мерзімі өткен негізгі борышын төлеген, коммерциялық кредит туралы шарт бойынша талаптардың құнсыздануынан болған зияндарды жабуға арналған резервтер (провизиялар) құрылған және жойылған, төленбеген мерзімі өткен талаптар баланстан есептен шығарылған, заемшы коммерциялық кредит туралы шарт бойынша баланстан есептен шығарылған берешегін өтеген кезде осы Нұсқаулықтың 63-70-тармақтарында көзделген бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады.

**5-бөлім. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарына қатысу арқылы және/немесе серіктестік талаптарында өндірістік және**

### **сауда қызметін қаржыландыруды бухгалтерлік есепке алу**

82. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарына қатысу арқылы және/немесе серіктестік талаптарында өндірістік және сауда қызметін қаржыландырған кезде (бұдан әрі – бірлескен қызмет) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) ақшамен қаржыландырған кезде:

Дт 1473 "Исламдық банктің өндірістік және сауда қызметіне инвестициялары"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары";

2) банктің негізгі қаражатын салу арқылы қаржыландырған кезде:

Дт 1473 "Исламдық банктің өндірістік және сауда қызметіне инвестициялары",

1692 "Үйлер және Үйлер бойынша есептелген амортизация",

1693 "Компьютерлік жабдық бойынша есептелген амортизация",

1694 "Басқа да негізгі құрал-жабдықтар бойынша есептелген амортизация",

1698 "Көлік құралдары бойынша есептелген амортизация"

Кт 1652 "Жер, үйлер және Үйлер",

1653 "Компьютерлік жабдық",

1654 "Басқа да негізгі құрал-жабдықтар",

1658 "Көлік құралдары".

83. Клиент бірлескен қызметке қатысқан кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) клиенттің ақшасын аударған кезде:

Дт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2245 "Инвестициялық депозиттер"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар";

2) Жоба активтер ұсыну арқылы, ақшаны қоспағанда, қаржыландырылған кезде банк осы активті бағалайды және бағалауға сүйене отырып, клиенттің

бірлескен қызметке қатысу үлесін қарастырады. Бұл ретте бухгалтерлік жазбалар жасалмайды.

84. Егер клиент жобадағы өзінің үлесін сатуды шешкен жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) үлес банкке берілген кезде:

Дт 1473 "Исламдық банктің өндірістік және сауда қызметіне инвестициялары"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары";

2) үлес басқа тұлғаға берілген кезде:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары".

85. Исламдық банк қатысатын әріптестік туралы шарттың не жай серіктестік шартының мерзімі ішінде кіріс алынған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері".

86. Исламдық банк қатысатын әріптестік туралы шарт не жай серіктестік шарты бойынша кірісті/шығынды бөлген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) банк кірісінің сомасына:

Дт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері"

Кт 4880 "Исламдық банктің өндірістік және сауда қызметін қаржыландырудан кірістері";

2) банктің қатысушы клиентінің кірісінің сомасына:

Дт 2794 "Болашақ кезеңдер кірістері"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары";

3) қаржыландырудан болған шығыстар/банкке келтірілген шығын сомасына:

Дт 5921 "Банк қызметінен басқа да шығыстар"

Кт 1473 "Исламдық банктің өндірістік және сауда қызметіне инвестициялары".

87. Егер клиент банктің бірлескен қызметтегі үлесін сатып алған жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

5856 "Басқа да инвестицияларды іске асырудан шығыстар"

Кт 1473 "Исламдық банктің өндірістік және сауда қызметіне инвестициялары",

4856 "Басқа да инвестицияларды іске асырудан кірістер".

**6-бөлім. Лизинг (жалдау) талаптарындағы инвестициялық қызметті бухгалтерлік есепке алу**

**9-тарау. Операциялық жалдауды есепке алу**

88. Жалдау шартын жасаған және жалдау төлемдерін төлеу бойынша қамтамасыз ету ретінде ақша алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2240 "Клиенттердің міндеттемелерін қамтамасыз ету (кепілсалым, кепілзат) ретінде қабылданған ақшаны сақтау шоты".

Жалдау шарттары 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар" баланстан тыс шотында 1 (бір) теңге шартты құны бойынша былайша көрсетіледі:

Кіріс 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар".

89. Банк кейіннен жалға беру мақсатында мүлік сатып алған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) мүлікті алған кезде:

Дт 1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар"

Кт 2856 "Күрделі салымдар бойынша кредиторлар";

2) алған мүлікке ақы төлеген кезде:

Дт 2856 "Күрделі салымдар бойынша кредиторлар"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі

корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

90. Алынған мүлікті пайдалануға байланысты шығыстарды төлеген кезде (мүлік салығы, сақтандыру, жөндеу және техникалық қызмет көрсету), мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

91. Жалға алушы клиенттен жалға берілген мүлік бойынша бұрын төленген шығыстардың өтемақысын алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар".

92. Жалға берілген мүлік бойынша бұрын төленген, жалға алушы клиент өтемеген шығыстарды жасалған мүлікті жалдау шартының талаптарына сәйкес шығыстарға жатқызған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5744 "Жөндеу шығыстары",

5752 "Сақтандыру бойынша шығыстар",

5765 "Заңды тұлғалардың мүлкіне салық",

5921 "Банк қызметінен басқа да шығыстар"

Кт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар".

93. Жалға алушы клиентке мүлікті жалдау шарты бойынша берілген мүлік бойынша банктің есеп саясатында белгілеген кезеңділікке сәйкес амортизация есептелген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5785 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар бойынша амортизациялық аударымдар"

Кт 1696 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар бойынша есептелген амортизация".

94. Жалға алушы клиент жалдау төлемдерін алдын ала төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2790 "Сыйақыны және шығыстарды алдын ала төлеу".

95. Мүлікті жалдау шартында көзделген мерзімдерде жалдау төлемдерін алуға байланысты кірістер мүлікке байланысты шығындарды қамтитын негізгі борыш сомасына есептелген кезде, егер мүлікті жалдау шарты бойынша бұл кірістерді ай сайынғы жалдау төлемдеріне кіргізу көзделген жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1771 "Исламдық банктің жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша есептелген кірістері",

2790 "Сыйақыны және шығыстарды алдын ала төлеу"

Кт 4477 "Исламдық банктің жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша сыйақы алуға

байланысты кірістері",

1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар".

96. Мүлікті жалдау шартында көзделген мерзімдерде жалдау төлемдерін алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1771 "Исламдық банктің жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша есептелген кірістері".

97. Жалға алушы клиент жалдау төлемдерін төлеуді кешіктірген жағдайда, өтелмеген төлем сомасы мынадай бухгалтерлік жазбамен мерзімі өткен берешектің шоттарына жатқызылады:

Дт 1772 "Жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша мерзімі өткен берешек"

Кт 1771 "Исламдық банктің жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша есептелген кірістері".

98. Егер мүлікті жалдау шартында тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) есептеу көзделген жағдайда, тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)"

Кт 2860 "Банк қызметі бойынша басқа да кредиторлар".

99. Жалдау бойынша тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл) төленген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)";

және де, алынған тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасын қайырымдылық ұйымының пайдасына аударған кезде:

Дт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары".

100. Клиент мүлікті жалдау шарты бойынша мерзімі өткен негізгі борышын, оның ішінде жалға алушы клиенттің бұрын алған жалдау төлемдерін төлеу бойынша міндеттемелерін қамтамасыз етудің есебінен төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2240 "Клиенттердің міндеттемелерін қамтамасыз ету (кепілсалым, кепілзат) ретінде қабылданған ақшаны сақтау шоты"

Кт 1772 "Жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша мерзімі өткен берешек".

101. Банктің мүлікті жалдау шарты бойынша талаптары құнсызданған жағдайда резервтер (провизиялар) құрылған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5453 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек бойынша шығындарды жабуға арналған резервтерге (провизияларға) ақша бөлу"

Кт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)".

102. Жалдау төлемдерін төлеу жаңартылған немесе банктің мүлікті жалдау шарты бойынша талаптарының кредиттік сапасы жақсарған кезде, бұрын қалыптастырылған резервтер (провизиялар) азаяды және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)"

Кт 4953 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден кірістер".

103. Банк толық алынбаған жалдау төлемдерін баланстан есептен шығару туралы шешім қабылдаған жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер

(провизиялар)"

Кт 1772 "Жалдау талаптарындағы инвестициялық қызмет бойынша мерзімі өткен берешек".

104. Жекелеген келісімнің талаптарына сәйкес клиентке жалға алған мүлікке меншік құқығы берілген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) мүлік сыйлық ретінде берілген кезде:

Дт 5853 "Негізгі құрал-жабдықтарды және материалдық емес активтерді өтеусіз беруден шығыстар"

Кт 1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар";

2) мүлік сатылған кезде:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

5856 "Басқа да инвестицияларды іске асырудан шығыстар"

Кт 1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар",

4852 "Негізгі құрал-жабдықтарды және материалдық емес активтерді сатудан кірістер".

#### **10-тарау. Қаржылық жалға алуды есепке алу**

105. Лизинг шартын жасаған кезде және лизинг төлемдерін төлеу бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету ретінде ақша түскен кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2240 "Клиенттердің міндеттемелерін қамтамасыз ету (кепілсалым, кепілзат) ретінде қабылданған ақшаны сақтау шоты".

Лизинг шарты 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар" баланстан тыс шотында 1 (бір) теңге шартты құны бойынша былайша көрсетіледі:

Кіріс 7339 "Әр түрлі құндылықтар және құжаттар".

106. Банк мүлікті кейіннен лизингке беру мақсатында сатып алған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) мүлікті алу кезінде:

Дт 1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар"

Кт 2856 "Күрделі қаржы бойынша кредиторлар";

2) алынған мүлік үшін ақы төлеу кезінде:

Дт 2856 "Күрделі қаржы бойынша кредиторлар"

Кт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

107. Лизинг шартының талаптарына сәйкес лизинг алушының мүлкін беру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі"

Кт 1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар".

108. Сатып алынған мүлік бойынша оны пайдалануға байланысты шығыстарға (мүлік салығы, сақтандыру, жөндеу және техникалық қызмет көрсету) ақы төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар".

109. Лизинг алушы клиенттен лизингке берілген мүлік бойынша бұрын төленген шығыстарға өтемақы алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар".

110. Лизингке берілген мүлік бойынша бұрын төленген, лизинг алушы клиент жасалған лизинг шартының талаптарына сәйкес өтемеген шығыстарды шығыстарға жатқызу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5744 "Жөндеу шығыстары",

5752 "Сақтандыру шығыстары",

5765 "Заңды тұлғалар мүлкінің салығы",

5921 "Банк қызметінен өзге шығыстар"

Кт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар".

111. Лизинг алушы клиент лизинг төлемдерін алдын-ала ақы төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 2790 "Сыйақыны және кірістерді алдын ала төлеу".

112. Мүлік лизингі шартында көзделген мерзімде лизинг төлемдерін алуға байланысты кірістерді мүлікке байланысты шығындарға кіретін негізгі міндеттемелер сомасына есептеу кезінде, егер мүлік лизингі шартында осы кірістерді ай сайынғы жалға алу төлемдеріне қосу көзделген болса, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі"

2790 "Сыйақыны және кірістерді алдын ала төлеу"

Кт 1860 "Банк қызметі бойынша басқа да дебиторлар",

4305 "Басқа банктерге берілген қаржы лизингі бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер",

4326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қаржы лизингі бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер",

4420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер".

113. Мүлік лизингі шартында көзделген мерзімде лизинг төлемдерін алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі".

114. Лизинг алушы клиент лизинг төлемдерін төлеуді кешіктірген жағдайда, өтелмеген төлем сомасы мынадай бухгалтерлік жазбамен мерзімі өткен берешек сомасына жатқызылады:

Дт 1309 "Қаржы лизингі бойынша басқа банктердің мерзімі өткен берешегі",

1328 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қаржы лизингі бойынша мерзімі өткен берешек",

1421 "Қаржы лизингі бойынша клиенттердің мерзімі өткен берешегі"

Кт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",  
1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",  
1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі".

115. Егер мүлік лизингі шартында тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасына есептеу көзделген жағдайда мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)"

Кт 2860 "Банк қызметі бойынша өзге кредиторлар".

116. Лизинг (жалдау) бойынша тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)";

және, қайырымдылық ұйымының пайдасына алынған тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасын аудару кезінде:

Дт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты"

Кт 2203 Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары".

117. Клиенттің мүлік лизингі шарты бойынша мерзімі өткен берешек сомасын, оның ішінде жалға алушы клиенттің жалға алу төлемдерін төлеу бойынша міндеттемелерін бұрын алынған қамтамасыз ету есебінен төлеуі кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2240 "Клиенттердің міндеттемелерін қамтамасыз ету (кепілсалым, кепілзат) ретінде қабылданған ақшаны сақтау шоты"

Кт 1309 "Қаржы лизингі бойынша басқа банктердің мерзімі өткен берешегі",

1328 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қаржы лизингі бойынша мерзімі өткен берешек",

1421 "Қаржы лизингі бойынша клиенттердің мерзімі өткен берешегі".

118. Мүлік лизингі шарты бойынша банктің талаптары құнсызданған жағдайда резервтер (провизиялар) құру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5452 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу",

5455 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу",

5466 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар берген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтерге (провизияларға) қаржы бөлу"

Кт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер".

119. Лизинг төлемдерін төлеу жаңартылған немесе мүлік лизингі шарты бойынша банк талаптарының кредиттік сапасын жақсарған кезде бұрын жасалған резервтер (провизиялар) азаяды және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер"

Кт 4952 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",

4955 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден кірістер",

4956 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға ұсынылған заемдар және қаржы лизингі бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден кірістер".

120. Банк толық алынбаған лизинг төлемдерін баланстан есептен шығару туралы шешім қабылдаған жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1319 "Басқа банктерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер (провизиялар)",

1329 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар мен қаржы лизингі бойынша резервтер",

1428 "Клиенттерге берілген заемдар және қаржы лизингі бойынша резервтер"

Кт 1309 "Қаржы лизингі бойынша басқа банктердің мерзімі өткен берешегі",

1328 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген қаржы лизингі бойынша мерзімі өткен берешек",

1421 "Қаржы лизингі бойынша клиенттердің мерзімі өткен берешегі".

121. Жекелеген келісімнің талаптарына сәйкес жалға алынған мүлікке меншік құқығын клиентке берген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) мүлікті сый ретінде беру бойынша:

Дт 5853 "Негізгі құрал-жабдықтарды және материалдық емес активтерді өтеусіз беру шығыстары"

Кт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі",

1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар";

2) мүлікті сату бойынша:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

5856 "Басқа да инвестицияларды іске асырудан шығыстар"

Кт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі",

1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар",

4852 "Негізгі құрал-жабдықтарды және материалдық емес активтерді сатудан кірістер".

**7-бөлім. Оригинаторы исламдық банк болатын операциялардың бухгалтерлік есебі**

122. Исламдық банк исламдық арнайы қаржы компаниясы (бұдан әрі – ИАҚК) берген активтердің бухгалтерлік есебін "Қаржы құралдары: тану және бағалау" 39-ХҚЕС-ның қаржы активін тануды тоқтауға қатысты талаптарына сәйкес жүзеге асырады.

123. Берілген активтерге байланысты барлық тәуекелдерді, пайданы және бақылауды беруді көздейтін ИАҚК-ның активтерін банктің беру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) нақты алынған ақша сомасына:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары" (ИАҚК-ның шоты)

Кт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі",

1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар",

1473 "Бірлескен қызметке инвестициялар",

және бір мезгілде, баланстан шығарылатын активтің баланстық құнына:

Кіріс 7320 "Секьюритилендірілетін активтер".

124. Егер банк банктің балансынан есептен шығарылған, берілген активтер бойынша төлемдерді алу жөніндегі агент болып табылған жағдайда және оларды ИАҚК-на немесе акцияларды (қатысу үлестерін) сенімгерлік басқарушыға беру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) берілген активтің сомасына тиісті келісім жасау кезінде:

Кіріс 7535 "Талап ету құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар";

2) берілген актив бойынша есептелген сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Кіріс 7331 "Агенттік заемдар бойынша есептелген сыйақы",

7542 "Талаптар құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар бойынша есептелген сыйақы".

125. Мүлік лизингі (жалдау) шарты бойынша түскен төлемдерді немесе инвестициялық жоба бойынша кірісті ИАҚК-на аудару кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) төлемдер (кіріс) сомасына:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары" (ИАҚК-ның шоты),

және бір мезгілде, өтеу сомасына:

Шығыс 7320 "Секьюритилендірілетін активтер".

2) егер банк өтелетін активке агенттік келісім немесе сенімгерлік басқару туралы келісім негізінде қызмет көрсеткен жағдайда:

негізгі борыш сомасына:

Шығыс 7535 "Талап ету құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар";

өтелетін сыйақы сомасына:

Шығыс 7331 "Агенттік заемдар бойынша есептелген сыйақы",

7542 "Талаптар құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар бойынша есептелген сыйақы".

126. Берілген активтерді ИАҚК-нан кері сатып алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатып алу сомасына:

Дт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі",

1473 "Бірлескен қызметке инвестициялар",

1602 "Өзге тауар-материалдық қорлар",

1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",  
2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары" (ИАҚК-ның шоты), және бір мезгілде:  
Шығыс 7320 "Секьюритилендірілетін активтер".

2) егер банк кері сатып алынған активке агенттік келісім негізінде қызмет көрсеткен жағдайда:

негізгі борыш сомасына:

Шығыс 7535 "Талап ету құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар";

есептелген сыйақы сомасына:

Шығыс 7331 "Агенттік заемдар бойынша есептелген сыйақы",

7542 "Талаптар құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар бойынша есептелген сыйақы".

127. Банк берілген активтерге байланысты тәуекелдердің сақталуын көздейтін ИАҚК-ның активтерін беру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

банктің қаржылық есептілігіне берілген активті тануды жалғастыру қажеттілік болған жағдайда нақты алынған ақша сомасына:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары" (ИАҚК-ның шоты)

Кт 2880 "Секьюритилендірілетін активтер бойынша міндеттемелер", және бір мезгілде:

Дт 1880 "Секьюритилендірілген активтер"

Кт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",

1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі",

1473 "Бірлескен қызметке инвестициялар",

1602 "Өзге тауар-материалдық қорлар",

1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар".

128. Егер банк берілген, банктің қаржылық есептілігінен есептен шығарылмаған активтер бойынша төлемдерді алу жөніндегі агент болып табылатын және оларды ИАҚК-на немесе ИАҚК тиісті акцияларды (қатысу үлестерін) сенімгерлік басқарушыларға беретін жағдайда, сондай-ақ тиісті келісім жасау кезінде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) берілген активтің жалпы сомасына:

Кіріс 7535 "Талап ету құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар";

2) берілген актив бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Кіріс 7331 "Агенттік заемдар бойынша есептелген сыйақы",

7542 "Талаптар құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар бойынша есептелген сыйақы".

129. Мүлік лизингі (жалдау) шарты бойынша түскен төлемдерді немесе инвестициялық жоба бойынша кірісті ИАҚК-на аудару кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) төлемдер (кіріс) сомасына:

Дт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2204 "Жеке тұлғалардың ағымдағы шоттары",

2209 "Жеке тұлғалардың карт-шоттары",

2221 "Заңды тұлғалардың карт-шоттары"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары" (ИАҚК-ның шоты), және бір мезгілде:

Дт 2880 "Секьюритилендірілетін активтер бойынша міндеттемелер"

Кт 1880 "Секьюритилендірілген активтер";

2) егер банк өтелетін активке агенттік келісім негізінде қызмет көрсеткен жағдайда:

өтелетін негізгі борыш сомасына:

Шығыс 7535 "Талап ету құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар";

өтелетін сыйақы сомасына:

Шығыс 7331 "Агенттік заемдар бойынша есептелген сыйақы",

7542 "Талаптар құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар бойынша есептелген сыйақы".

130. Клиенттер ИАҚК-на шарттар бойынша берілген, бірақ банктің балансынан есептен шығарылмаған төлемдерді төлеуді кешіктірген жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) зияндарды жабуға құрылатын резервтер (провизиялар) сомасына:

Дт 5453 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек"

бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу"

Кт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)";

2) ИАҚК төлейтін сомаға:

Дт 2880 "Секьюритилендірілетін активтер бойынша міндеттемелер"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары" (ИАҚК-ның шоты),

және бір мезгілде:

өтелетін негізгі борыш сомасына:

Шығыс 7535 "Талап ету құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар";

өтелетін сыйақы сомасына:

Шығыс 7331 "Агенттік заемдар бойынша есептелген сыйақы",

7542 "Талаптар құқығы сенімгерлік басқаруға қабылданған ипотекалық заемдар бойынша есептелген сыйақы";

3) құрылған резервтер (провизиялар) есебінен есептен шығарылатын секьюритилендірілген активтер сомасына:

Дт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық береше бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)"

Кт 1880 "Секьюритилендірілген активтер",

және бір мезгілде:

Кіріс 7130 "Шығындарға есепке шығарылған борыштар".

131. Берілген активтерді ИАҚК-нан кері сатып алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сатып алу сомасына:

Дт 2880 "Секьюритилендірілетін активтер бойынша міндеттемелер"

Кт 1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары",

және бір мезгілде:

Дт 1305 "Басқа банктерге қаржы лизингі",

1326 "Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға қаржы лизингі",  
1420 "Клиенттерге берілген қаржы лизингі",  
1473 "Бірлескен қызметке инвестициялар",  
1602 "Өзге тауар-материалдық қорлар",  
1656 "Жалға беруге арналған негізгі құрал-жабдықтар"  
Кт 1880 "Секьюритилендірілген активтер".

**8-бөлім. Исламдық банктің банк операцияларын жүргізу кезінде агенттік қызмет көрсеткені үшін комиссиялық сыйақының бухгалтерлік есебі**

132. Комиссиялық сыйақы есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1812 "Агенттік қызмет көрсету үшін есептелген комиссиялық кірістер"

Кт 4602 "Агенттік қызметтер көрсету бойынша есептелген комиссиялық кірістер".

133. Комиссиялық сыйақы алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар",

2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары"

Кт 1812 "Агенттік қызмет көрсету үшін есептелген комиссиялық кірістер".

134. Егер клиент комиссиялық сыйақы төлеуді кешіктірсе, өтелмеген төлем сомасы мерзімі өткен активтердің шотына жатқызылады және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1832 "Агенттік қызмет көрсету үшін мерзімі өткен комиссиялық кірістер"

Кт 1812 "Агенттік қызмет көрсету үшін есептелген комиссиялық кірістер".

135. Егер агенттік қызметті жүзеге асыруға арналған шартта тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) сомасына есептеу көзделген мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)"

Кт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты".

136. Клиент тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",  
1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі  
корреспонденттік шот",  
1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"  
Кт 1879 "Есептелген тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл)";

және, алынған тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды)  
қайырымдылық ұйымының пайдасына аударған кезінде:

Дт 2871 "Қайырымдылық төлемдерінің шоты"

Кт 2203 "Заңды тұлғалардың ағымдағы шоттары".

137. Клиент мерзімі өткен комиссиялық сыйақыны төлеген кезде мынадай  
бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1001 "Кассадағы қолма-қол ақша",

1051 "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі  
корреспонденттік шот",

1052 "Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар"

Кт 1832 "Агенттік қызмет көрсету үшін мерзімі өткен  
комиссиялық кірістер".

138. Комиссиялық сыйақы төлемеген жағдайда резервтер (провизиялар) құру  
кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 5453 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек  
бойынша резервтерге (провизияларға) ақша бөлу"

Кт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек  
бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер  
(провизиялар)".

139. Клиенттен комиссиялық сыйақы алу кезінде бұрын қалыптастырылған  
резервтер (провизиялар) азаяды және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге  
асырылады:

Дт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек  
бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер  
(провизиялар)"

Кт 4953 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек  
бойынша құрылған резервтерді (провизияларды)  
қалпына келтіруден кірістер".

140. Алынбаған комиссиялық сыйақыны баланстан есептен шығару туралы  
шешім қабылданған жағдайда мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1877 "Банк қызметіне байланысты дебиторлық берешек  
бойынша шығындарды жабуға арналған резервтер  
(провизиялар)"

Кт 1832 "Агенттік қызмет көрсету үшін мерзімі өткен

комиссиялық кірістер",  
және бір мезгілде:  
Кіріс 7130 "Шығындарға есепке шығарылған борыштар".

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК